

Motivácia k participácii

Iveta Jeleňová

Kľúčové slová:

motivácia občianskej participácie, občianska participácia

Kontaktné údaje:

*Mgr. Iveta Jeleňová, PhD.
UPJŠ v Košiciach, FVS
Popradská 66
043 32 Košice
E-mail: iveta.jelenova@upjs.sk*

Abstrakt:

Príspevok je venovaný problematike motivácie k občianskej participácii. Cieľom empirickej analýzy bolo zistiť charakter motivácie občanov k účasti na rozhodovaní: 1. *vo vzťahu k obci* (resp. mestskej časti), v ktorej žijú, 2. *vo vzťahu k regiónu* a 3. *v podmienkach SR celkovo* (v režime opakovaného merania, vnútrosubjektový faktor – *priestor*). Výsledky analýzy ukázali, že najsilnejšími motívmi k tomu, aby naši respondenti a respondentky sa podieľali na verejnom rozhodovaní sú pocit, že „sem patria“, príležitosť pomôcť ľuďom okolo nich, rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“, ako aj potreba vyjadriť svoj názor. Na základe hodnotenia prezentovaných motívov môžeme konštatovať, že najmenšiu váhu majú osobné ambície angažovať sa (alebo ich absencia), možnosť „zviditeľniť sa“ a očakávanie ich najbližšieho okolia.

Úvod

Občianska participácia predstavuje efektívny prostriedok riešenia rôznych problémov a tvorby rozhodnutí. Mnohí sa však prispieť k riešeniu problémov, ktoré sa týkajú aj ich samotných, nikdy nepokúsili. Iní sa aktívne podieľajú na verejných rozhodnutiach v ich obci alebo meste, alebo aj na regionálnej, národnej či medzinárodnej úrovni.

Participácia občanov, alebo jej nedostatok, môže byť popisovaná v termínoch motívov k takémuto konaniu, a to bez ohľadu na veľkosť komunity, v rámci ktorej sa občania snažia zúčastňovať na rozhodovacích procesoch a riešení problémov. Vychádzajúc z toho sme si kládli tieto výskumné otázky:

Ktoré dôvody motivujú občanov k tomu, že aktívne participujú na riešení problémov týkajúcich sa občianskeho a politického života?

Líšia sa dôvody participácie vzhľadom na typ sídelného celku (obecná, regionálna a celoslovenská úroveň)?

1. Metodika

V rámci dotazníka Metodika OP-1, zameraného na spôsoby a charakter účasti občanov na riešení problémov, ktoré sa týkajú občianskeho a politického života, bola v bloku A-test pozornosť venovaná otázke motivácie k účasti na procesoch rozhodovania a tvorbe riešení. Táto časť metodiky pozostáva z bloku šestnástich položiek, ktoré sú respondentmi posudzované 1. *vo vzťahu k obci* (resp. mestskej časti), v ktorej žijú, 2. *vo vzťahu k regiónu* a 3. *v podmienkach SR celkovo* (v režime opakovaného merania, vnútrosubjektový faktor – *priestor*). Motivácia bola zisťovaná pomocou 7-bodovej škály od 1 (rozhodne áno) do 7 (rozhodne nie).

2. Výsledky

V analýze motivačných faktorov uvádzame najprv výsledky deskriptívnej štatistiky a základné charakteristiky A-testu Metodiky OP-1 a následne analyzujeme dôvody participácie vzhľadom na typ sídelného celku v kontexte vybraných sociodemografických ukazovateľov.

2.1. Deskriptívna štatistika A-testu Metodiky OP-1

Tabuľka 1 poskytuje vážený priemer pre súhrnné skóre dotazníka Motivácia k účasti na rozhodovacích procesoch (MP) pre účasť respondentov a respondentiek na procesoch rozhodovania a tvorbe riešení v ich obci (resp. mestskej časti), v ich regióne a na celom Slovensku.

Priemerné hodnoty odpovedí sa pohybovali od 3.10 pri obci do 3.66 pri Slovensku (na sedembodovej škále). Tieto priemery naznačujú, že posudzované dôvody respondentov a respondentky by skôr motivovali ako nemotivovali k priamej alebo nepriamej participácii pri riešení rôznych problémov. Údaje sú doplnené súčtom hodnôt odpovedí na jednotlivé položky dotazníka. Najvyššia zhoda s prezentovanými motívmi predstavuje najnižšie možné súhrnné skóre 12. Jeden respondent a jedna respondentka pri uvedení čo by ich motivovalo k účasti na procesoch rozhodovania vo vzťahu k obci získali súhrnné skóre 16 bodov.

Tab. 1 Deskriptívna štatistika dotazníka Motivácia k účasti na procesoch rozhodovania (MP) vzhľadom na oblasť účasti

PRIESTOR	N	Váž. priemer	SD	min	max	max možné
MP – obec	605	3.10	0.92	16	95	112
MP – región	602	3.52	0.94	19	100	112
MP - Slovensko	599	3.66	1.00	21	112	112

V nasledujúcej tabuľke uvádzame výsledky deskriptívnej štatistiky pre jednotlivé položky dotazníka. Najnižšie priemerné skóre sme zaznamenali pri položke pocit, že „sem patrí“ naznačujúc, že väčšinou respondentov a respondentky práve toto motivuje k participácii (priemer 2.05 pre obec, 2.70 pre región, 2.61 pre Slovensko). Skôr nie ako áno sa spája s položkou osobné ambície angažovať sa v politike (priemer 5.06 pre obec, 5.25 pre región a 5.33 pre Slovensko).

Pri analýze najčastejšie sa vyskytujúcich odpovedí vo vzťahu k obci respondentov a respondentky rozhodne motivuje pocit, že „sem patria“, vedomie, že „aj oni majú z toho úžitok“, možnosť „hájiť svoje záujmy“, rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“, ako aj potreba vyjadriť svoj názor. Rozhodne nesúhlasia s tým, že dôvodom ich účasti sú osobné ambície angažovať sa v politike.

V o vzťahu k regiónu sa modálne odpovede na jednotlivé položky pohybovali od škálovej hodnoty 2 s významom „väčšinou áno“ pri položkách pocit, že „sem patrí“, možnosť „hájiť svoje záujmy“, pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“, rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“, potreba vyjadriť svoj názor, možnosť získať aj pre seba isté výhody po hodnotu 7 (s

významom rozhodne nie) pri položke osobné ambície angažovať sa v politike. Prekvapujúco vysoká je modálna odpoveď na položku popisujúcu možnosť získať aj pre seba isté výhody.

Tab. 2 Deskriptívna štatistika sledovaných motívov podľa typu sídelného celku

Položky MP	obec		región		Slovensko	
	M	SD	M	SD	M	SD
pocit, že „sem patrím“	2.05	1.32	2.70	1.48	2.61	1.66
príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba	2.56	1.36	3.01	1.41	3.18	1.54
rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“	2.58	1.44	2.91	1.49	2.94	1.60
potreba vyjadriť svoj názor	2.62	1.50	3.02	1.59	3.13	1.74
možnosť „hájiť svoje záujmy“	2.65	1.53	3.11	1.57	3.37	1.72
pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“	2.70	1.54	3.16	1.59	3.31	1.73
vedomie, že „aj ja mám z toho úžitok“	2.71	1.54	3.24	1.57	3.29	1.66
príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých	2.80	1.46	3.23	1.51	3.40	1.62
túžba využiť svoje možnosti, vedomosti...	3.01	1.59	3.39	1.60	3.56	1.71
možnosť získať aj pre seba isté výhody	3.12	1.72	3.49	1.76	3.64	1.84
snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“	3.15	1.58	3.43	1.60	3.53	1.66
snaha „vyskúšať svoje možnosti“	3.23	1.67	3.60	1.67	3.80	1.75
možnosť stretávať sa so spoluobčanmi	3.29	1.79	4.02	1.72	4.33	1.74
očakávania môjho najbližšieho okolia	3.79	1.69	4.18	1.60	4.35	1.67
možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť)	4.25	1.90	4.59	1.83	4.82	1.82
osobné ambície angažovať sa v politike	5.06	1.84	5.25	1.85	5.33	1.88

Pozn.: Verbálne označenie pre jednotlivé stupne škály sú: (1) rozhodne áno, (2) väčšinou áno, (3) skôr áno ako nie, (4) áno aj nie, (5) skôr nie ako áno, (6) väčšinou nie, (7) rozhodne nie. N sa rovná od 603 do 613 pre jednotlivé položky.

Nakoniec, respondenti a respondentky pocit, že „sem patrím“ a potrebu vyjadriť svoj názor ako možné dôvody pre participáciu vo vzťahu k celému Slovensku najčastejšie označili

možnosťou rozhodne áno. Na druhej strane, rozhodne nesúhlasia, že ich motívmi sú možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť) a podobne ako vo vzťahu k obci a k regiónu, osobné ambície angažovať sa v politike.

2.2. Reliabilita A-testu

Pri štatistickej analýze sme vypočítali korelácie medzi jednotlivými položkami a celkovým skóre dotazníka MP – tzv. item-scale korelácie, pričom jednotlivá položka nebola do celkového skóre zahrnutá. Zaznamenané korelačné koeficienty sa pohybovali vo vzťahu k obci v rozpätí od hodnoty .391 (2. položka \times celkové skóre) do .638 (13. položka). Vo vzťahu k regiónu sa korelačné koeficienty pohybujú od .370 (1. položka) do .651 (13. položka). Vo vzťahu k celému Slovensku sme zaznamenali rozpätie korelačných koeficientov od .394 (2. položka) do .615 (13. položka). Všetky korelačné koeficienty sú signifikantné na hladine .001.

Na odhad vnútornej konzistencie sme vypočítali hodnoty Cronbachovej alfy, a to opakovane podľa motivácie k participácii na lokálnej úrovni v obci (resp. mestskej časti), v regióne, či na Slovensku, ktoré uvádzame v Tabuľke 3. V dotazníku MP zaznamenávame vysoké hodnoty koeficientu alfa od 0.867 do 0.872.

Tab. 3 Hodnoty vnútornej konzistencie (Cronbachova alfa) a priemerná medzipoložková korelácia dotazníka Motivácia k účasti na procesoch rozhodovania (MP) vzhľadom na oblasť účasti

	N	Koeficient alfa	Medzipoložková korelácia
MP – obec	605	0.867	0.295
MP – región	602	0.869	0.299
MP - Slovensko	599	0.872	0.303

2.3. Analýza hlavných komponentov položiek dotazníka MP

V ďalšom kroku sme uskutočnili exploračnú faktorovú analýzu, aby sme zistili existenciu latentných faktorov prezentovaných šestnástich dôvodov motivujúcich respondentov

a respondentky k účasti na verejnom živote. Pre spracovanie bola použitá metóda hlavných komponentov (PCA) nasledovaná normalizovanou varimax rotáciou.

Vo vzťahu k obci podľa Kaiserovho kritéria sme identifikovali štyri faktory, ktorých vlastné číslo bolo väčšie ako 1 (vlastné čísla 5.45, 1.60, 1.40 a 1.01). Do ďalšieho výpočtu sme zaradili iba prvé tri faktory, pretože Cattellov indexový graf úpätia vlastných čísel („scree test“) vykazuje na krivke dva zlomy, a to u druhého a štvrtého faktora. Grafická analýza teda vedie k použitiu jedného alebo troch faktorov (počet hodnôt nad zlomom podľa Costellovej a Osborneho, 2005). Keďže jeden faktor vyčerpáva iba 34 % variácie, rozhodli sme sa pre tri faktory. Tabuľku korelácií pre výsledné tri faktory po rotácii faktorov normalizovanou metódou varimax zobrazuje Tabuľka 4.

Tab. 4 Faktorová štruktúra motívov participácie – obec

Položky MP	Faktor 1	Faktor 2	Faktor 3
pocit, že „sem patrím“	.56		
vedomie, že „aj ja mám z toho úžitok“			.78
možnosť stretávať sa so spoluobčanmi	.62		
príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých	.77		
možnosť „hájiť svoje záujmy“			.72
pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“	.69		
rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“	.52		
potreba vyjadriť svoj názor	.44	.42	
možnosť získať aj pre seba isté výhody			.75
príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba	.72		
možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť)		.74	
túžba využiť svoje možnosti, vedomosti...		.72	
snaha „vyskúšať svoje možnosti“		.75	
očakávanie môjho najbližšieho okolia		.67	
osobné ambície angažovať sa v politike		.63	
snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“	.56		
Eigenvalue:	5.45	1.60	1.40
Percento celkového rozptylu:	21.66	19.36	11.76

Pozn.: Faktorové záťaž s absolútnou hodnotou < 0.4 nie sú v tabuľke uvedené

Faktor 1 je sýtený siedmimi položkami, faktor 2 piatimi a faktor 3 troma položkami. Položka „potreba vyjadriť svoj názor“ má vysoké faktorové záťaž (náboje) u dvoch faktorov –

korelácia s 1. faktorom .44 a s 2. faktorom .42, a to aj po rotácii faktorov, preto ju nie je možné priradiť k jednotlivému faktoru. Na základe týchto výsledkov je vhodné položku z dotazníka vylúčiť. Každý z faktorov vyjadruje určité zameranie dôvodov motivácie. Domnievame sa, že na základe obsahu položiek môžeme jednotlivým faktorom priradiť nasledujúce označenia: faktor 1 – spoločné záujmy, faktor 2 – osobné dôvody a faktor 3 – utilitárne dôvody.

Vo vzťahu k regiónu sme identifikovali štyri faktory, ktorých vlastné číslo bolo väčšie ako 1. Cattellov graf vlastných čísel vykazuje na krivke dva zlomy, a to u druhého vlastného čísla zreteľný a nie zreteľne vyvinutý zlom u piateho, a teda vedie k použitiu najlepšie jedného, alebo dvoch, troch, či štyroch faktorov. Vzhľadom na výsledky faktorovej analýzy vo vzťahu k obci sme sa rozhodli vylúčiť faktor s najnižšou hodnotou vlastného čísla (vlastné číslo 1.07), a teda pre trojfaktorové riešenie (Tabuľka 5).

Tab. 5 Faktorové záťažé po rotácii varimax – región

Položky MP	Faktor 1	Faktor 2	Faktor 3
pocit, že „sem patrí“	.48		
vedomie, že „aj ja mám z toho úžitok“			.79
možnosť stretávať sa so spoluobčanmi	.49		
príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých	.74		
možnosť „hájiť svoje záujmy“			.71
pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“	.68		
rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“	.59		
potreba vyjadriť svoj názor	.54		
možnosť získať aj pre seba isté výhody		.42	.68
príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba	.62		
možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť)		.76	
túžba využiť svoje možnosti, vedomosti...	.43	.64	
snaha „vyskúšať svoje možnosti“		.71	
očakávanie môjho najbližšieho okolia		.68	
osobné ambície angažovať sa v politike		.64	
snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“	.59		
Eigenvalue	5.51	1.46	1.29
Percento celkového rozptylu	21.04	19.04	11.56

Pozn.: Faktorové záťažé s absolútnou hodnotou < 0.4 nie sú v tabuľke uvedené

Faktor 1 je sýtený ôsmymi položkami, faktor 2 je sýtený piatimi a faktor 3 dvoma položkami. Dve položky, a to položka „možnosť získať pre seba isté výhody“ a položka „túžba

využiť svoje možnosti, vedomosti...“, majú vysoké faktorové záťažé u dvoch faktorov, a to aj po rotácii faktorov metódami varimax, quartimax i equimax, a teda by mali byť vylúčené.

Vo vzťahu k Slovensku mali tri vlastné čísla hodnotu vyššiu ako 1. Cattellov indexový graf vykazuje na krivke tri zlomy, a to u druhého, tretieho a štvrtého faktoru. Grafická analýza preto vedie k použitiu jedného, dvoch alebo troch faktorov. Tabuľka 6 prezentuje faktorové náboje jednotlivých položiek pre trojfaktorové riešenie.

Faktor 1 je sýtený ôsmymi položkami, faktor 2 je sýtený piatimi a faktor 3 dvoma položkami. Položka „možnosť získať aj pre seba isté výhody“ má vysoké faktorové záťažé u dvoch faktorov – korelácia s 2. faktorom .45 a s 3. faktorom .69, a to aj po rotácii faktorov varimax. Po rotácii metódou quartimax a metódou equimax počet položiek s vysokou faktorovou záťažou sa zvyšuje na tri (položky túžba využiť svoje možnosti, vedomosti... a snaha „vyskúšať svoje možnosti“).

Tab. 6 Faktorové záťažé po rotácii varimax – Slovensko

Položky MP	Faktor 1	Faktor 2	Faktor 3
pocit, že „sem patrí“	.56		
vedomie, že „aj ja mám z toho úžitok“			.76
možnosť stretávať sa so spoluobčanmi	.47		
príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých	.73		
možnosť „hájiť svoje záujmy“			.66
pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“	.68		
rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“	.61		
potreba vyjadriť svoj názor	.57		
možnosť získať aj pre seba isté výhody		.45	.69
príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba	.60		
možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť)		.73	
túžba využiť svoje možnosti, vedomosti...		.66	
snaha „vyskúšať svoje možnosti“		.74	
očakávania môjho najbližšieho okolia		.67	
osobné ambície angažovať sa v politike		.68	
snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“	.60		
Eigenvalue	5.55	1.57	1.19
Percento celkového rozptylu	21.39	19.24	11.34

Pozn.: Faktorové záťažé s absolútnou hodnotou < 0.4 nie sú v tabuľke uvedené

Na základe porovnania výsledkov pre rôzne typy sídelného celku môžeme získané faktory obsahovo vymedziť nasledovne:

– 1. faktor spoločné záujmy je sýtený položkami, ktoré vyjadrujú možnosť byť súčasťou komunity a angažovaním prispieť k zisku pre širší okruh ľudí (pocit, že „sem patrím“, možnosť stretávať sa so spoluobčanmi, príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých, pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“, rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“, príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba, snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“),

Tab. 7 Tabuľka korelácií jednotlivých položiek s jedným faktorom

Položky MP	Faktorové záťaže pre		
	obec	región	Slovensko
pocit, že „sem patrím“	.48	.44	.47
vedomie, že „aj ja mám z toho úžitok“	.45	.44	.45
možnosť stretávať sa so spoluobčanmi	.64	.63	.60
príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých	.63	.60	.63
možnosť „hájiť svoje záujmy“	.53	.57	.57
pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“	.60	.60	.58
Rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“	.49	.52	.56
potreba vyjadriť svoj názor	.61	.65	.67
možnosť získať aj pre seba isté výhody	.45	.51	.55
príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba	.65	.61	.61
možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť)	.59	.60	.61
túžba využiť svoje možnosti, vedomosti...	.68	.71	.67
snaha „vyskúšať svoje možnosti“	.71	.73	.70
očakávaní môjho najbližšieho okolia	.64	.62	.61
osobné ambície angažovať sa v politike	.49	.49	.48
snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“	.59	.56	.60
Eigenvalue	5.45	5.51	5.55
Percento celkového rozptylu	34.07	34.43	34.70

– 2. faktor osobné dôvody zahŕňa položky, ktoré sa spájajú s ego dôvodmi, vlastnými ambíciami (možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť), snaha „vyskúšať svoje možnosti“, očakávaní môjho najbližšieho okolia, osobné ambície angažovať sa v politike),

– 3. faktor utilitárne dôvody je sýtený položkami poukazujúcimi na možnosť osobných ziskov z participácie na riešení problémov (vedomie, že „aj ja mám z toho úžitok“, možnosť „hájiť svoje záujmy“).

Výsledky faktorovej analýzy poukazujú na možnosť existencie troch typov dôvodov motivácie k participácii na riešení problémov a tvorbe riešení. Vzhľadom na to, že niektoré položky pri faktorovej analýze vykazovali vysokú faktorovú záťaž u dvoch faktorov, pričom išlo o rôzne položky, mali by sme ich z dotazníka a analýzy vylúčiť. Ďalšou možnosťou je prijať jednofaktorové riešenie, ktoré je uspokojivé (približne 34 % celkového rozptylu), a tak pri ďalších analýzach využívame celkové súhrnné skóre vypočítané zo všetkých položiek

2.4. Interpohlavné diferencie

V ďalšom kroku sme s využitím jednorozmernej analýzy rozptylu skúmali interpohlavné diferencie v motivácii k účasti na procesoch rozhodovania a riešení problémov v podmienkach obcí, regiónov, ako aj celého Slovenska.

Tabuľka 8 zobrazuje porovnanie vážených priemerov celkového skóre mužov a žien získaného v dotazníku MP.

Výsledky analýzy rozptylu ukázali existenciu štatisticky signifikantného rozdielu medzi mužmi a ženami referovanom vo vzťahu k priamej alebo nepriamej účasti v obci, resp. mestskej časti ($df_b = 1$, $df_t = 597$, $F = 4.58$, $p < .05$). Sledované dôvody by ženy viac motivovali, alebo motivujú k participácii. Testovanie významnosti rozdielov medzi sledovanými skupinami vo vzťahu k regiónu a Slovensku nepreukázalo štatisticky významné rozdiely.

Tab. 8 Vážené priemerné hodnoty a štandardné odchýlky ratingov jednotlivých dôvodov motivácie ako funkcia pohlavia

	muži			ženy			F	p
	n	M	SD	n	M	SD		
obec	285	3.18	0.96	314	3.02	0.88	4.58	.033
región	282	3.60	0.96	314	3.45	0.92	3.77	.053
Slovensko	281	3.74	0.99	312	3.58	1.01	3.68	.055

Tab. 9 Motivácia k participácii na procesoch rozhodovania v obci v závislosti na pohlaví

Položky	muži		ženy		F	p
	M	SD	M	SD		
pocit, že „sem patrí“	2.13	1.39	1.97	1.24	2.22	.137
Vedomie, že „aj ja mám z toho úžitok“	2.75	1.59	2.66	1.50	0.50	.479
Možnosť stretávať sa so spoluobčanmi	3.42	1.87	3.18	1.70	2.68	.102
príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých	3.00	1.50	2.62	1.39	10.27	.001
Možnosť „hájiť svoje záujmy“	2.68	1.56	2.63	1.51	0.21	.646
pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“	2.80	1.65	2.60	1.44	1.59 ^a	.112
rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“	2.63	1.52	2.55	1.37	0.47	.493
potreba vyjadriť svoj názor	2.62	1.52	2.61	1.48	0.00	.966
Možnosť získať aj pre seba isté výhody	3.08	1.75	3.17	1.69	0.41	.523
príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba	2.76	1.43	2.38	1.27	3.41 ^a	.001
Možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť)	4.30	1.95	4.19	1.87	0.43	.512
túžba využiť svoje možnosti, vedomosti...	3.07	1.65	2.96	1.54	0.81	.367
snaha „vyskúšať svoje možnosti“	3.35	1.75	3.08	1.58	3.85	.050
očakávania môjho najbližšieho okolia	3.88	1.71	3.70	1.68	1.73	.189
osobné ambície angažovať sa v politike	5.02	1.90	5.08	1.79	0.19	.665
snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“	3.29	1.63	3.02	1.53	4.48	.035

Pozn: ^a t-test pre nehomogénne rozptyly

Pri podrobnejšej analýze na úrovni položiek vo vzťahu k obci sme štatisticky významné rozdiely zaznamenali pri položkách príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých ($F = 10.27$, $p < .01$), príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba (vzhľadom na nehomogenitu rozptylov sme vypočítali modifikovaný t-test pre nehomogénne rozptyly; $t = 3.41$, $p < .01$) a snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“ ($F = 4.48$, $p < .05$). Ženy, v porovnaní s mužmi, tieto dôvody skôr motivujú k účasti na rozhodovaní a riešení problémov (Tabuľka 9). Vo všeobecnosti, môžeme konštatovať, že tieto položky obsahovo odkazujú na záujem o iných ľudí, snahu pomáhať im, čo je v zhode s tradičným rodovým stereotypom „správnej ženy“.

Tab. 10 Motivácie k participácii na procesoch rozhodovania v regióne v závislosti na pohlaví

Položky	muži		ženy		F	p
	M	SD	M	SD		
pocit, že „sem patrí“	2.89	1.61	2.54	1.34	2.90 ^a	.004
vedomie, že „aj ja mám z toho úžitok“	3.29	1.63	3.18	1.52	0.75	.388
možnosť stretávať sa so spoluobčanmi	4.08	1.78	3.97	1.66	0.64	.426
príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých	3.39	1.56	3.08	1.46	6.15	.013
možnosť „hájiť svoje záujmy“	3.22	1.66	3.03	1.50	2.21	.137
pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“	3.21	1.65	3.12	1.54	0.51	.476
rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“	2.91	1.52	2.91	1.46	0.00	.981
potreba vyjadriť svoj názor	3.03	1.64	3.00	1.55	0.09	.769
možnosť získať aj pre seba isté výhody	3.47	1.83	3.51	1.71	0.08	.775
príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba	3.19	1.45	2.84	1.37	9.00	.003
možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť)	4.56	1.88	4.60	1.81	0.10	.756
túžba využiť svoje možnosti, vedomosti...	3.44	1.62	3.34	1.60	0.48	.489
snaha „vyskúšať svoje možnosti“	3.74	1.74	3.46	1.60	4.15	.042
očakávania môjho najbližšieho okolia	4.24	1.61	4.11	1.58	0.98	.322
osobné ambície angažovať sa v politike	5.27	1.88	5.23	1.83	0.08	.771
snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“	3.59	1.64	3.27	1.56	5.85	.016

Pozn: ^a t-test pre nehomogénne rozptyly

Napriek tomu, že vo vzťahu k regiónu sa rozdiely medzi mužmi a ženami pri porovnávaní celkového váženého priemerného skóre dotazníka MP neukázali ako významné, pri podrobnejšej analýze zisťujeme, že na úrovni položiek pocit, že „sem patrí“ ($t = 2.90$, $p < .01$), príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých ($F = 6.15$, $p < .05$), príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba ($F = 9.00$, $p < .01$), snaha „vyskúšať svoje možnosti“ ($F = 4.15$, $p < .05$) a snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“ ($F = 5.85$, $p < .05$) sú rozdiely štatisticky významné. Opäť, ako v prípade obce, všetky tieto položky by pre ženy predstavovali výraznejšie dôvody k účasti na rozhodovaní.

Tab. 11 Dôvody motivácie k participácii na procesoch rozhodovania v rámci celého Slovenska v závislosti na pohlaví

Položky	muži		ženy		F	p
	M	SD	M	SD		
pocit, že „sem patrím“	2.76	1.76	2.47	1.58	4.61	.032
vedomie, že „aj ja mám z toho úžitok“	3.37	1.70	3.21	1.65	1.53	.217
možnosť stretávať sa so spoluobčanmi	4.44	1.79	4.22	1.70	2.42	.121
príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých	3.55	1.64	3.24	1.60	5.36	.021
možnosť „hájiť svoje záujmy“	3.47	1.82	3.26	1.63	2.21	.137
pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“	3.33	1.80	3.28	1.67	0.12	.725
rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“	2.97	1.64	2.91	1.56	0.15	.697
potreba vyjadriť svoj názor	3.17	1.82	3.07	1.65	0.59	.443
možnosť získať aj pre seba isté výhody	3.63	1.88	3.62	1.81	0.00	.944
príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba	3.40	1.56	2.95	1.48	12.86	.000
možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť)	4.82	1.85	4.82	1.80	0.00	.992
túžba využiť svoje možnosti, vedomosti...	3.56	1.67	3.54	1.75	0.03	.866
snaha „vyskúšať svoje možnosti“	3.90	1.78	3.69	1.72	2.08	.150
očakávaní môjho najbližšieho okolia	4.42	1.69	4.29	1.67	0.95	.329
osobné ambície angažovať sa v politike	5.32	1.94	5.33	1.83	0.01	.921
snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“	3.64	1.67	3.41	1.63	3.13	.077

Nakoniec, vo vzťahu k celému Slovensku, pri analýze položiek zaznamenávame štatisticky signifikantné rozdiely u položiek pocit, že „sem patrím“ ($F = 4.61$, $p < .05$), príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých ($F = 5.36$, $p < .05$) a príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba ($F = 12.86$, $p < .001$). Každý z týchto dôvodov sa u žien spája s výraznejšou motiváciou k priamej, či nepriamej účasti na rozhodovacích procesoch.

2.5. Diferencie medzi vekovými kategóriami

Sledovanie dôvodov, ktoré by motivovali respondentov a respondentky k participácii v závislosti na veku, poskytuje obraz o problematike cez optiku viacerých generácií. Na analýzu rozdielov medzi siedmymi vekovými kategóriami v dôvodoch motivácie k procesom rozhodovania sme jednorozmernú analýzu rozptylu využili na porovnanie vážených priemerov celkového skóre dotazníka MP (tabuľky 12 – 14) a následne priemerného skóre jednotlivých položiek dotazníka.

Tab. 12 Rozdiel medzi vekovými kategóriami – participácia v obci / mestskej časti

Vekové kategórie	n	M	SD	F	p
18 – 20 rokov	38	3.26	0.83	0.94	.469
21 – 25 rokov	127	3.02	0.99		
26 – 30 rokov	108	3.18	0.92		
31 – 40 rokov	109	2.99	0.93		
41 – 50 rokov	116	3.17	0.91		
51 – 60 rokov	70	3.12	0.92		
nad 60 rokov	34	3.00	0.79		

Tab. 13 Rozdiel medzi vekovými kategóriami – participácia v regióne

Vekové kategórie	n	M	SD	F	p
18 – 20 rokov	38	3.61	0.85	0.90	.494
21 – 25 rokov	126	3.43	1.00		
26 – 30 rokov	108	3.59	0.92		
31 – 40 rokov	107	3.41	0.94		
41 – 50 rokov	116	3.62	0.94		
51 – 60 rokov	70	3.58	0.95		
nad 60 rokov	34	3.45	0.90		

Výsledky analýzy rozptylu nepreukázali existenciu významných rozdielov medzi jednotlivými vekovými kategóriami referovanými vo vzťahu k priamej alebo nepriamej účasti na procesoch rozhodovania. Tieto výsledky nie sú prekvapujúce. Podobne vo vzťahu k miere politickej aktivity v druhom kole projektu Európska sociálna sonda na Slovensku neboli zistené rozdiely medzi staršími a mladšími ľuďmi (Dobeš, 2006).

Tab. 14 Rozdiel medzi vekovými kategóriami – participácia vzhľadom na celé Slovensko

Vekové kategórie	n	M	SD	F	p
18 – 20 rokov	38	3.67	0.81	0.94	.463
21 – 25 rokov	126	3.58	1.02		
26 – 30 rokov	108	3.71	1.00		
31 – 40 rokov	106	3.56	1.01		
41 – 50 rokov	116	3.77	1.01		
51 – 60 rokov	69	3.78	1.13		
nad 60 rokov	33	3.48	0.81		

V ďalšom kroku sme realizovali testovanie rozdielov na úrovni položiek dotazníka. V prípade, že na základe Brown - Forsythovho testu homogenity rozptylov výbery vykazovali heteroskedasticitu, použili sme Kruskal – Wallisov test ako neparametrickú alternatívu jedno-faktorovej analýzy rozptylu.

Tab. 15 Motivácie k participácii na procesoch rozhodovania v obci v závislosti na veku

Položky	priemer							F	p
	18-20	21-25	26-30	31-40	41-50	51-60	60+		
pocit, že „sem patrí“	2.47	2.06	2.36	1.86	1.93	2.05	1.59	2.96	.007
vedomie, že „aj ja mám z toho úžitok“	2.53	2.58	2.55	2.67	2.85	3.09	2.59	1.35	.232
možnosť stretávať sa so spoluobčanmi	3.63	3.61	3.71	2.95	3.08	2.94	2.68	4.15	.000
príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých	3.18	2.93	3.06	2.74	2.72	2.45	2.32	2.56	.019
možnosť „hájiť svoje záujmy“	2.68	2.54	2.49	2.56	2.93	2.73	2.74	1.11	.356
pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“	2.76	2.72	2.92	2.70	2.81	2.22	2.24	2.21	.041
rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“	2.71	2.70	2.62	2.47	2.65	2.43	2.15	1.04	.400
potreba vyjadriť svoj názor	3.61	2.47	2.61	2.44	2.78	2.57	2.15	19.21 ^a	.004
možnosť získať aj pre seba isté výhody	2.68	2.72	2.82	3.09	3.58	3.67	3.50	27.75 ^a	.000
príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba	2.84	2.72	2.72	2.45	2.41	2.42	2.15	8.42 ^a	.209
možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť)	4.39	3.91	4.17	3.96	4.44	4.65	5.12	3.15	.005
túžba využiť svoje možnosti, vedomosti...	3.13	2.82	2.98	3.01	3.00	3.22	3.41	0.93	.476
snaha „vyskúšať svoje možnosti“	3.03	3.10	3.30	2.99	3.38	3.36	3.56	1.10	.363
očakávania môjho najbližšieho okolia	4.13	3.58	3.94	3.71	3.84	3.71	4.00	0.91	.488
osobné ambície angažovať sa v politike	4.87	4.68	5.03	5.23	5.13	5.52	5.21	1.97	.068
snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“	3.58	3.17	3.36	3.06	3.10	3.08	2.62	1.51	.172

Pozn.: ^a Kruskal – Wallisov test H

Na úrovni položiek vo vzťahu k obci sa ako štatisticky významné ukazujú rozdiely medzi rôznymi vekovými kategóriami u siedmich položiek. Pri položke pocit, že „sem patím“ ($F = 2.96, p < .01$) sú najvýraznejšie rozdiely medzi najmladšou vekovou skupinou a skupinou respondentov a respondentiek starších ako 60 rokov. S využitím post-hoc testov sme pri položke možnosť stretávať sa so spoluobčanmi ($F = 4.15, p < .001$) na základe Tukeyho HSD testu upraveného pre skupiny s nerovnaným rozsahom identifikovali výrazné rozdiely medzi skupinou 26 až 30-ročných a skupinou 31 až 40-ročných respondentov. Pri odpovedi na položku príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých ($F = 2.56, p < .05$) najväčší príklon k pozitívnemu pólu škály zaznamenávame u skupiny respondentov a respondentiek starších ako 60 rokov.

Pri položke pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“ ($F = 4.14, p < .001$) sa od ostatných skupín odlišuje kategória 51 až 60-ročných, pričom ich odpovede sa v priemere výraznejšie prikláňajú ku kotve škály s významom „väčšinou áno“. Potreba vyjadriť svoj názor v skupine najmladších respondentov a respondentiek vo veku 18 až 20 rokov je v porovnaní s ostatnými skupinami najslabším dôvodom pre participovanie na veciach verejných ($H = 19.21, p < .01$).

Uvedené zistenie odráža skutočnosť, že adolescenti majú niekedy problém vyjadriť, ako aj presadzovať, svoje názory v skupine cudzích, dôležitejší je pre nich okruh priateľov a presadzovanie názorov v kontakte s primárnou rodinou. Naproti tomu, motív možnosti získať aj pre seba isté výhody sa v tejto vekovej skupine, v porovnaní s ostatnými, javí ako najsilnejší ($H = 27.75, p < .001$). Je však potrebné uviesť, že aj keď je pri danej položke modálnou odpoveďou kotva „väčšinou áno“, môžu byť odpovede vzhľadom na charakter položky ovplyvnené sociálnou žiadúcnosťou.

Posledný štatisticky významný výsledok sme zaznamenali pri položke možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť) ($F = 3.15, p < .01$), kde sa najvýraznejšie od seba líšia kategória 21 až 25-ročných a respondenti a respondentky starší ako 60 rokov. Kým priemerné odpovede prvej z uvedených kategórií sa pohybujú okolo strednej hodnoty škály s významom „áno aj nie“, u druhej skupiny zaznamenávame najvyššiu mieru popretia tohto dôvodu ako motívu účasti na riešení problémov v ich obci.

Tab. 16 Motivácia k participácii na procesoch rozhodovania v regióne v závislosti na veku

Položky	priemer							F	p
	18-20	21-25	26-30	31-40	41-50	51-60	60+		
pocit, že „sem patrím“	3.11	2.83	2.90	2.42	2.62	2.64	2.38	1.97	.068
vedomie, že „aj ja mám z toho úžitok“	3.03	2.99	3.27	3.21	3.41	3.44	3.15	1.09	.369
možnosť stretávať sa so spoluobčanmi	3.89	4.17	4.29	3.74	3.99	3.94	3.71	1.35	.232
príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých	3.55	3.29	3.45	3.22	3.21	2.90	2.71	1.97	.068
možnosť „hájiť svoje záujmy“	3.08	2.90	3.03	2.97	3.49	3.18	3.18	1.75	.108
pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“	3.32	3.14	3.40	3.05	3.30	2.83	2.76	1.62	.140
rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“	3.21	3.03	2.90	2.84	2.89	2.83	2.41	5.57 ^a	.473
potreba vyjadriť svoj názor	4.00	2.88	3.06	2.77	3.18	3.07	2.47	4.04	.001
možnosť získať aj pre seba isté výhody	2.79	3.20	3.28	3.42	3.85	4.03	3.85	21.21 ^a	.002
príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba	3.24	3.25	3.08	2.92	2.91	2.84	2.62	1.64	.135
možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť)	4.68	4.21	4.55	4.37	4.76	5.06	5.26	2.93	.008
túžba využiť svoje možnosti, vedomosti...	3.58	3.10	3.36	3.39	3.45	3.64	3.65	1.27	.268
snaha „vyskúšať svoje možnosti“	3.42	3.40	3.80	3.44	3.74	3.69	3.94	1.21	.302
očakávania môjho najbližšieho okolia	4.37	4.02	4.24	4.10	4.28	4.16	4.35	0.51	.805
osobné ambície angažovať sa v politike	4.82	5.01	5.16	5.39	5.35	5.66	5.53	1.65	.131
snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“	3.74	3.48	3.56	3.35	3.38	3.22	3.24	0.74	.620

Pozn.: ^a Kruskal – Wallisov test H

Vo vzťahu k regiónu sme na úrovni položiek zaznamenali tri štatisticky významné rozdiely. Prvý rozdiel zaznamenávame pri potrebe vyjadriť svoj názor ($F = 4.04$, $p < .01$). Tukeyho HSD test upravený pre skupiny s nerovnaným rozsahom poukazuje na to, že od ostatných skupín sa výrazne odlišuje skupina najmladších respondentov, konkrétne od kategórií 21 až

25-ročných, 31 až 40-ročných a kategórie nad 60 rokov veku. Môžeme konštatovať, že ide o trend zaznamenaný už vo vzťahu k obci.

Tab. 17 Motivácie k participácii na procesoch rozhodovania v rámci celého Slovenska v závislosti na veku

Položky	priemer							F	p
	18-20	21-25	26-30	31-40	41-50	51-60	60+		
pocit, že „sem patrím“	2.79	2.62	2.92	2.50	2.53	2.44	2.12	1.41	.207
vedomie, že „aj ja mám z toho úžitok“	3.26	2.98	3.39	3.40	3.44	3.42	2.85	1.55	.160
možnosť stretávať sa so spoluobčanmi	4.29	4.54	4.52	4.08	4.31	4.14	4.12	1.11	.355
príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých	3.71	3.47	3.59	3.38	3.37	3.13	2.94	1.32	.245
možnosť „hájiť svoje záujmy“	3.37	3.06	3.24	3.28	3.81	3.51	3.26	2.26	.036
pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“	3.58	3.14	3.45	3.16	3.53	3.20	3.00	1.15	.333
rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“	3.13	3.13	2.85	2.82	2.97	3.03	2.35	5.66 ^a	.462
potreba vyjadriť svoj názor	3.61	3.10	3.23	2.91	3.29	3.13	2.68	1.39	.218
možnosť získať aj pre seba isté výhody	2.68	3.47	3.33	3.61	4.05	4.30	3.79	27.51 ^a	.000
príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba	3.37	3.52	3.26	3.08	3.03	3.00	2.65	14.17 ^a	.028
možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť)	4.82	4.45	4.72	4.65	5.04	5.30	5.41	2.82	.010
túžba využiť svoje možnosti, vedomosti...	3.68	3.25	3.66	3.48	3.54	3.97	3.71	1.54	.161
snaha „vyskúšať svoje možnosti“	3.50	3.67	4.03	3.59	3.92	3.89	4.06	1.12	.351
očakávanie môjho najbližšieho okolia	4.32	4.25	4.36	4.23	4.47	4.69	4.32	0.73	.625
osobné ambície angažovať sa v politike	4.92	5.10	5.15	5.45	5.48	5.84	5.62	2.05	.057
snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“	3.63	3.61	3.63	3.51	3.44	3.61	3.18	0.48	.827

Pozn.: ^a Kruskal – Wallisov test H

Podobne aj pri položke možnosť získať aj pre seba isté výhody ($H = 21.21$, $p < .01$) zaznamenávame trend referovania najvyššej miery zhody s týmto motívom v kategórii najmladších respondentov a respondentiek. Pri položke možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť), na rozdiel od posudzovania vo vzťahu k vlastnej obci, pri regióne ($F = 2.93$, $p < .01$) sa všetky priemerné hodnoty pohybujú na negatívnom póle škály.

V referenčnom rámci celého Slovenska existujú štatisticky významné rozdiely pri štyroch posudzovaných dôvodoch motivácie k účasti na procesoch rozhodovania. Po prvý krát zaznamenávame rozdiely v možnosti hájiť svoje záujmy ($F = 2.26$, $p < .05$), pričom na základe Tukeyho HSD testu upraveného pre skupiny s nerovnakým rozsahom sa ako významný ukazuje rozdiel medzi kategóriami 21 až 25-ročných a 41 až 50-ročných. Prvá z týchto skupín referovala väčší príklon k možnosti „skôr áno ako nie“.

Trend zaznamenaný pri položke možnosť získať aj pre seba isté výhody sa prejavil aj vo vzťahu k celému Slovensku ($H = 27.51$, $p < .001$). Ďalším zaujímavým výsledkom sú rozdiely ratingov pri položke príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba ($H = 14.17$, $p < .05$). Priemerné hodnoty odpovedí sa s rastúcim vekom stávajú pozitívnejšími, teda tento motív je silnejší. Rozdiely sme zaznamenali aj pri položke možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť) ($F = 2.82$, $p < .05$), ktorá vo všeobecnosti predstavuje najslabší motív participácie. Tento dôvod je najmenej motivujúcim pre kategóriu nad 60 rokov a veková kategória 21 až 25-ročných sa najviac približuje k strednej hodnote posudzovacej škály s významom „áno aj nie“.

2.6. Diferencie medzi vzdelanostnými kategóriami

Z pohľadu vzdelania sa potvrdili štatisticky signifikantné rozdiely medzi respondentmi v miere motivácie vyjadrenej ako vážené súhrnné skóre, a to vo vzťahu k obci ($df_b = 4$, $df_t = 598$, $F = 4.07$, $p < .01$), regiónu ($df_b = 4$, $df_t = 595$, $F = 2.64$, $p < .05$), ako aj k celému Slovensku ($df_b = 4$, $df_t = 592$, $F = 2.73$, $p < .05$).

Podľa Tukeyho HSD testu upraveného pre skupiny s nerovnakým rozsahom pri hodnotení dôvodov, ktoré by mohli respondentov a respondentky motivovať k účasti na rozhodovacích procesoch v ich obci, resp. mestskej časti, sa významne odlišujú hodnotenia respondentov

s odborným vzdelaním s maturitou a všeobecným vzdelaním s maturitou. Skupina respondentov so všeobecným vzdelaním s maturitou vyjadrovala vyššiu mieru súhlasu s položkami dotazníka.

Tab. 18 Vplyv najvyššie dosiahnutého stupňa vzdelania na participáciu v obci / mestskej časti

Vzdelanie	n	M	SD	F	p
základné	15	3.70	0.90	4.07	.003
odborné bez maturity	63	3.05	0.81		
odborné s maturitou	200	3.19	0.95		
všeobecné s maturitou	177	2.92	0.86		
vysokoškolské	148	3.15	0.97		

Tab. 19 Vplyv najvyššie dosiahnutého stupňa vzdelania na participáciu v regióne

Vzdelanie	n	M	SD	F	p
základné	15	3.98	0.87	2.64	.033
odborné bez maturity	63	3.49	0.87		
odborné s maturitou	199	3.62	0.95		
všeobecné s maturitou	176	3.37	0.89		
vysokoškolské	147	3.54	1.02		

Tab. 20 Vplyv najvyššie dosiahnutého stupňa vzdelania na participáciu v rámci Slovenska

Vzdelanie	n	M	SD	F	p
základné	15	4.01	0.95	2.73	.028
odborné bez maturity	63	3.62	0.95		
odborné s maturitou	198	3.79	1.01		
všeobecné s maturitou	176	3.48	0.90		
vysokoškolské	145	3.68	1.10		

V súvislosti s participáciou na regionálnej úrovni možno konštatovať, že najvýraznejší príklon k pozitívnemu pólu škály vykazuje skupina respondentov a respondentiek so všeobecným stredoškolským vzdelaním s maturitou. Vážené priemerné skóre u všetkých skupín sa pohybuje medzi hodnotami s významom „skôr áno ako nie“ a neutrálnym bodom.

Pri hodnotení dôvodov motivujúcich k participácii na úrovni celého Slovenska sa na základe upraveného Tukeyho HSD testu opäť, podobne ako pri participácii na lokálnej úrovni obce alebo mestskej časti a regionálnej úrovni, štatisticky významne odlišujú respondenti a respondentky s odborným vzdelaním s maturitou a všeobecným vzdelaním s maturitou.

Tab. 21 Motivácie k participácii na procesoch rozhodovania v obci v závislosti na stupni vzdelania

Položky	priemer					F	p
	1	2	3	4	5		
pocit, že „sem patrím“	1.94	1.78	2.12	1.98	2.16	1.21	.306
vedomie, že „aj ja mám z toho úžitok“	3.47	2.71	2.77	2.47	2.82	2.23	.064
možnosť stretávať sa so spoluobčanmi	4.20	2.91	3.33	3.18	3.44	2.17	.071
príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých	3.60	2.75	2.85	2.76	2.70	1.45	.217
možnosť „hájiť svoje záujmy“	2.93	2.60	2.79	2.36	2.80	8.85 ^a	.065
pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“	2.73	2.86	2.75	2.55	2.75	0.68	.607
rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“	2.53	2.57	2.66	2.56	2.48	0.36	.841
potreba vyjadriť svoj názor	3.13	2.44	2.70	2.47	2.70	1.34	.254
možnosť získať aj pre seba isté výhody	3.47	2.81	3.32	2.81	3.33	3.43	.009
príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba	2.53	2.46	2.66	2.53	2.51	0.43	.788
možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť)	5.33	4.34	4.31	3.92	4.36	2.80	.025
túžba využiť svoje možnosti, vedomosti...	4.00	3.27	3.17	2.74	2.92	3.92	.004
snaha „vyskúšať svoje možnosti“	4.60	3.39	3.37	2.89	3.19	4.99	.001
očakávania môjho najbližšieho okolia	4.67	3.66	3.79	3.66	3.89	1.53	.193
osobné ambície angažovať sa v politike	6.00	5.17	5.19	4.65	5.22	3.80	.005
snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“	3.93	2.97	3.30	3.02	3.09	1.94	.103

Pozn.: ^a Kruskal – Wallisov test H

Legenda: 1 – ukončené základné, 2 – stredné odborné bez maturity, 3 – stredné odborné s maturitou, 4 – stredné všeobecné s maturitou, 5 – vysokoškolské

Analýza možných dôvodov občianskej participácie na úrovni obce odhalila rozdiely medzi jednotlivými skupinami u piatich položiek. Štatisticky signifikantné rozdiely (s využitím upraveného Tukeyho HSD testu) medzi skupinami so stredným vzdelaním s maturitou odborným a všeobecným boli zistené u položiek možnosť získať aj pre seba isté výhody, osobné ambície angažovať sa v politike a snaha „vyskúšať svoje možnosti“. Pri poslednej z uvedených po-

ložiek sa ako významný ukazuje aj rozdiel medzi respondentmi a respondentkami so základným vzdelaním a všeobecným stredoškolským vzdelaním s maturitou. Skupina so základným vzdelaním prejavila najvýraznejší nesúhlas tým, že participovanie na procesoch občianskeho rozhodovania pre nich predstavuje možnosť vyskúšať svoj potenciál.

Tab. 22 Motivácia k participácii na procesoch rozhodovania v regióne v závislosti na stupni vzdelania

Položky	priemer					F	p
	1	2	3	4	5		
pocit, že „sem patrí“	3.07	2.71	2.79	2.68	2.58	0.67	.616
vedomie, že „aj ja mám z toho úžitok“	3.73	3.30	3.35	3.06	3.22	1.27	.282
možnosť stretávať sa so spoluobčanmi	4.80	3.68	4.05	3.96	4.10	1.54	.190
príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých	3.93	3.13	3.45	3.12	3.01	10.03 ^a	.040
možnosť „hájiť svoje záujmy“	3.27	3.08	3.21	2.90	3.24	1.24	.293
pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“	3.07	3.33	3.12	3.11	3.23	0.34	.854
rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“	3.13	2.86	2.97	2.86	2.84	0.30	.877
potreba vyjadriť svoj názor	3.20	2.73	3.07	3.01	3.06	0.65	.624
možnosť získať aj pre seba isté výhody	3.27	3.43	3.63	3.15	3.74	2.87	.022
príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba	3.00	2.77	3.06	3.08	2.96	0.69	.598
možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť)	5.93	4.71	4.62	4.29	4.69	3.45	.008
túžba využiť svoje možnosti, vedomosti...	4.40	3.73	3.46	3.15	3.34	3.38	.009
snaha „vyskúšať svoje možnosti“	4.40	3.70	3.72	3.33	3.63	2.32	.056
očakávania môjho najbližšieho okolia	4.73	3.95	4.21	4.03	4.33	1.49	.203
osobné ambície angažovať sa v politike	5.93	5.41	5.43	4.82	5.39	3.78	.005
snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“	3.80	3.35	3.62	3.28	3.34	1.46	.214

Pozn.: ^a Kruskal – Wallisov test H

Legenda: 1 – ukončené základné, 2 – stredné odborné bez maturity, 3 – stredné odborné s maturitou, 4 – stredné všeobecné s maturitou, 5 – vysokoškolské

Na úrovni položiek pri posudzovaní vo vzťahu k regiónu sme zistili významné rozdiely pri piatich položkách. Osoby s vysokoškolským vzdelaním viac ako ostatné skupiny motivuje príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých. Zároveň výrazne menej ako skupina so všeobecným stredoškolským vzdelaním s maturitou (upravený Tukeyho HSD test) sa prikláňali k tomu, že dôvodom pre aktívnu participáciu by pre nich mohla byť príležitosť získať isté výhody. Štatisticky významné rozdiely sme pomocou post-hoc testu identifikovali u skupín so

stredným vzdelaním odborným s maturitou a všeobecným s maturitou, a to u osobných ambícií angažovať sa v politike, ktoré by mohli predstavovať najmenej silný motív participovania u osôb s odborným vzdelaním.

Tab. 23 Dôvody motivácie k participácii na procesoch rozhodovania v rámci celého Slovenska v závislosti na stupni vzdelania

Položky	priemer					F	p
	1	2	3	4	5		
pocit, že „sem patrím“	3.07	2.39	2.72	2.56	2.57	0.85	.494
vedomie, že „aj ja mám z toho úžitok“	3.87	3.43	3.42	3.14	3.18	1.37	.242
možnosť stretávať sa so spoluobčanmi	4.60	3.92	4.43	4.23	4.48	1.54	.189
príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých	3.69	3.38	3.58	3.31	3.22	1.35	.250
možnosť „hájiť svoje záujmy“	3.67	3.41	3.45	3.14	3.49	1.19	.315
pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“	2.87	3.44	3.38	3.23	3.33	0.49	.740
rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“	3.20	2.88	3.01	2.90	2.88	0.29	.887
potreba vyjadriť svoj názor	3.40	2.89	3.28	2.99	3.18	3.86 ^a	.045
možnosť získať aj pre seba isté výhody	3.07	3.52	3.85	3.21	3.98	4.79	.001
príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba	2.93	2.92	3.23	3.25	3.15	0.71	.583
možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť)	6.00	4.89	4.85	4.53	4.99	3.08	.016
túžba využiť svoje možnosti, vedomosti...	4.80	3.94	3.66	3.29	3.45	4.20	.002
snaha „vyskúšať svoje možnosti“	4.60	3.92	3.93	3.49	3.86	2.63	.033
očakávania môjho najbližšieho okolia	4.67	4.06	4.48	4.22	4.44	1.26	.285
osobné ambície angažovať sa v politike	5.80	5.52	5.55	4.92	5.39	3.37	.010
snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“	4.00	3.39	3.75	3.31	3.52	2.09	.081

Pozn.: ^a Kruskal – Wallisov test H

Legenda: 1 – ukončené základné, 2 – stredné odborné bez maturity, 3 – stredné odborné s maturitou, 4 – stredné všeobecné s maturitou, 5 - vysokoškolské

Na úrovni celoslovenskej participácie sme pri analýze položiek zaznamenali rozdiely pri tých istých položkách ako pri motivácii k participácii na obecnej alebo mestskej úrovni. Na základe Tukeyho HSD testu upraveného pre skupiny s nerovnakým rozsahom boli identifikované významné rozdiely medzi respondentmi a respondentkami so stredným vzdelaním s maturitou odborným a všeobecným pri posudzovaní osobných ambícií angažovať sa v politike, pričom skupina so všeobecným stredoškolským vzdelaním vyjadrila najnižšiu mieru nesúhlasu pri posudzovaní. Táto skupina sa výraznejšie odlišuje od skupiny s odborným stredoškolským

vzdelaním a skupiny s vysokoškolským vzdelaním pri posudzovaní motívu popisujúceho možnosť účasťou na procesoch rozhodovania získať nejaké výhody aj pre seba.

2.7. Kontext veľkosti miesta bydliska

Ďalším faktorom, ktorý sme pri posudzovaní motívov občianskej participácie brali do úvahy, je veľkosť obce. Charakteristické črty života občanov v obciach rôznej veľkosti mali vplyv na posudzovanie možných motívov, vyjadrených ako celkové vážené skóre dotazníka MP, práve vo vzťahu k procesom rozhodovania v ich obci alebo mestskej časti ($df_b = 4$, $df_t = 591$, $F = 2.80$, $p < .05$). Vychádzajúc z priemerných hodnôt uvedených v Tabuľke 24 môžeme konštatovať, že najvýraznejšie sa odlišuje rating obyvateľov sídiel s minimálne 20 000 občanmi od ratingov obyvateľov obcí s 500 až 1 999 obyvateľmi a kategóriou respondentov z obcí s 2 000 až 4 999 obyvateľmi (vzhľadom na malý rozsah skupiny respondentov z obcí majúci menej ako 500 obyvateľov, by bolo nekorektné považovať rozdiely s ostatnými skupinami za výrazné). Zdá sa, že s nárastom počtu obyvateľov klesá významnosť prezentovaných motívov občianskej participácie.

Tab. 24 Vplyv veľkosti miesta bydliska na participáciu v obci / mestskej časti

Veľkosť bydliska	n	M	SD	F	p
do 499 obyvateľov	19	2.81	0.91	2.80	.026
od 500 do 1 999	95	2.95	0.83		
od 2 000 do 4 999	89	2.98	0.93		
od 5 000 do 19 999	76	3.01	0.85		
20 000 a viac	317	3.21	0.95		

Tab. 25 Vplyv veľkosti miesta bydliska na participáciu v regióne

Veľkosť bydliska	n	M	SD	F	p
do 499 obyvateľov	19	3.36	1.01	1.12	.345
od 500 do 1 999	94	3.50	0.91		
od 2 000 do 4 999	88	3.51	0.91		
od 5 000 do 19 999	76	3.35	0.91		
20 000 a viac	316	3.58	0.97		

Vplyv veľkosti miesta bydliska na participovanie pri rozhodovaní vo veciach verejných na úrovni regiónov a Slovenska nie je štatisticky významný

Tab. 26 Vplyv veľkosti miesta bydliska na participáciu v rámci Slovenska

Veľkosť bydliska	n	M	SD	F	p
do 499 obyvateľov	19	3.62	1.29	.40	.810
od 500 do 1 999	94	3.67	0.97		
od 2 000 do 4 999	87	3.63	1.02		
od 5 000 do 19 999	76	3.55	1.02		
20 000 a viac	314	3.70	0.99		

Tab. 27 Dôvody motivácie k participácii na procesoch rozhodovania v obci v závislosti na veľkosti miesta bydliska

Položky	priemer					F	p
	1	2	3	4	5		
pocit, že „sem patrím“	2.16	1.76	2.03	1.99	2.16	1.77	.134
vedomie, že „aj ja mám z toho úžitok“	2.68	2.63	2.59	2.75	2.74	0.25	.909
možnosť stretávať sa so spoluobčanmi	3.05	2.75	3.20	3.05	3.52	4.11	.003
príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých	2.53	2.66	2.69	2.78	2.90	0.88	.474
možnosť „hájiť svoje záujmy“	2.47	2.71	2.32	2.70	2.74	1.42	.227
pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“	2.37	2.38	2.32	2.87	2.88	4.00	.003
rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“	2.63	2.48	2.30	2.49	2.70	1.59	.175
potreba vyjadriť svoj názor	2.26	2.52	2.23	2.68	2.75	9.85 ^a	.043
možnosť získať aj pre seba isté výhody	2.89	2.96	3.36	2.78	3.20	1.67	.155
príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba	2.16	2.39	2.59	2.37	2.67	1.72	.143
možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť)	4.32	4.19	3.98	3.88	4.40	1.71	.145
túžba využiť svoje možnosti, vedomosti...	2.32	2.95	3.13	2.86	3.08	1.40	.231
snaha „vyskúšať svoje možnosti“	2.53	3.18	3.22	3.03	3.33	1.43	.223
očakávania môjho najbližšieho okolia	3.68	3.49	3.66	3.67	3.94	1.63	.164
osobné ambície angažovať sa v politike	4.37	5.12	4.91	5.16	5.09	0.92	.453
snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“	2.58	3.02	3.02	3.20	3.25	1.23	.297

Pozn.: ^a Kruskal – Wallisov test H

Legenda: 1 – do 499 obyvateľov, 2 – od 500 do 1 999 obyvateľov, 3 – od 2 000 do 4 999 obyvateľov, 4 – od 5 000 do 19 999 obyvateľov, 5 – 20 000 a viac obyvateľov

Pri skúmaní diferencií piatich kategórií obcí podľa ich veľkosti v jednotlivých dôvodoch motivácie k účasti na rozhodovaní a tvorbe riešení sme s využitím jednofaktorovej analýzy rozptylu (resp. Kruskal – Wallisovho testu) zaznamenali štatisticky signifikantné rozdiely u položiek možnosť stretávať sa so spoluobčanmi ($F = 4.11, p < .01$), pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“ ($F = 4.00, p < .01$) a potreba vyjadriť svoj názor ($H = 9.85, p < .05$). Možnosť stretávať sa so spoluobčanmi je najpozitívnejšie hodnotená kategóriou respondentov obcí s 500 až 1 999 obyvateľmi a naopak, najmenej pozitívne, i keď ešte na kladnej časti škály, respondentmi a respondentkami bývajúcimi v najväčších sídelných celkoch. Na základe upraveného Tukeyho HSD testu môžeme tento rozdiel považovať za štatisticky významný.

Tab. 28 Dôvody motivácie k participácii na procesoch rozhodovania v regióne v závislosti na veľkosti miesta bydliska

Položky	priemer					F	p
	1	2	3	4	5		
pocit, že „sem patrí“	3.16	2.63	2.66	2.63	2.74	0.60	.661
vedomie, že „aj ja mám z toho úžitok“	3.68	3.23	3.33	3.09	3.22	0.63	.644
možnosť stretávať sa so spoluobčanmi	3.89	3.79	4.20	3.63	4.12	1.96	.100
príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých	2.74	3.29	3.26	3.25	3.22	0.55	.697
možnosť „hájiť svoje záujmy“	3.32	3.28	2.97	3.01	3.12	0.60	.662
pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“	3.21	3.06	2.88	3.12	3.29	1.37	.242
rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“	3.00	2.85	2.90	2.71	2.95	0.46	.768
potreba vyjadriť svoj názor	2.89	2.96	2.75	2.91	3.14	1.25	.289
možnosť získať aj pre seba isté výhody	3.58	3.39	3.72	3.07	3.55	1.64	.163
príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba	3.00	2.96	3.14	2.89	3.03	0.34	.848
možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť)	4.42	4.60	4.53	4.22	4.69	1.04	.385
túžba využiť svoje možnosti, vedomosti...	2.84	3.41	3.55	3.18	3.42	1.10	.354
snaha „vyskúšať svoje možnosti“	2.63	3.67	3.68	3.21	3.70	3.02	.017
očakávaní môjho najbližšieho okolia	4.21	4.13	4.10	3.97	4.26	0.59	.671
osobné ambície angažovať sa v politike	4.42	5.41	5.16	5.25	5.28	1.21	.304
snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“	2.74	3.38	3.25	3.45	3.51	1.43	.224

Legenda: 1 – do 499 obyvateľov, 2 – od 500 do 1 999 obyvateľov, 3 – od 2 000 do 4 999 obyvateľov, 4 – od 5 000 do 19 999 obyvateľov, 5 – 20 000 a viac obyvateľov

Uvedené zistenia odrážajú skutočnosť, že ľudia v menších obciach sa navzájom poznajú, sú súdržnejší a často prepojení rodinnými vzťahmi. Pre väčšie mestá je typická anonymita a snaha udržať si čo najvyššiu mieru súkromia. Obyvatelia miest sa tak zvyčajne stretávajú len s úzkym okruhom priateľov

Vychádzajúc z priemerného skóre v Tabuľke 27 je miera identifikácie s motívom spoločnej zodpovednosti najnižšia u respondentov a respondentiek z obcí s vyšším počtom obyvateľov. Výskumy realizované sociálnymi psychológmi už dávnejšie poukazovali na znižovanie miery pocitu zodpovednosti pri náraste počtu zúčastnených. Tento jav sa môže premietiť aj do sledovaného pocitu „aj ja som zodpovedný/á“ za to, ako riešiť občianske, sociálne i politické problémy. Kategória osôb s miestom bydliska s viac ako 20 000 obyvateľmi tiež pri posudzovaní vyjadrila najnižšiu potrebu vyjadriť svoj názor.

Tab. 29 Dôvody motivácie k participácii na procesoch rozhodovania v rámci celého Slovenska v závislosti na veľkosti miesta bydliska

Položky	priemer					F	p
	1	2	3	4	5		
pocit, že „sem patrí“	3.11	2.46	2.59	2.71	2.61	0.69	.601
vedomie, že „aj ja mám z toho úžitok“	3.95	3.26	3.40	3.25	3.25	0.90	.463
možnosť stretávať sa so spoluobčanmi	4.42	4.12	4.32	4.00	4.47	1.58	.177
príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých	3.00	3.56	3.30	3.36	3.42	0.65	.628
možnosť „hájiť svoje záujmy“	3.63	3.53	3.34	3.37	3.31	0.41	.802
pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“	3.42	3.22	3.09	3.29	3.42	3.05 ^a	.549
rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“	3.05	2.87	2.93	2.80	2.98	0.25	.910
potreba vyjadriť svoj názor	3.11	3.07	2.83	3.08	3.25	1.09	.360
možnosť získať aj pre seba isté výhody	3.95	3.59	3.72	3.29	3.70	0.97	.425
príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba	3.42	3.09	3.15	3.25	3.19	0.26	.905
možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť)	4.74	4.80	4.84	4.49	4.91	0.83	.507
túžba využiť svoje možnosti, vedomosti...	3.05	3.79	3.82	3.30	3.51	1.83	.122
snaha „vyskúšať svoje možnosti“	2.89	3.87	3.86	3.55	3.88	1.92	.105
očakávanie môjho najbližšieho okolia	4.68	4.43	4.27	4.17	4.38	0.54	.709
osobné ambície angažovať sa v politike	4.68	5.56	5.25	5.32	5.34	0.97	.422
snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“	2.84	3.56	3.44	3.54	3.60	1.01	.399

Pozn.: ^a Kruskal – Wallisov test H

Legenda: 1 – do 499 obyvateľov, 2 – od 500 do 1 999 obyvateľov, 3 – od 2 000 do 4 999 obyvateľov, 4 – od 5 000 do 19 999 obyvateľov, 5 – 20 000 a viac obyvateľov

Na úrovni položiek vo vzťahu k regiónu sa prejavil iba jeden štatisticky významný rozdiel v snahe „vyskúšať svoje možnosti“ ($F = 3.02, p < .05$). Motív spojený s možnosťou ukázať čo, čo respondent alebo respondentka dokážu, že aj on alebo ona sú kompetentní podieľať sa na rozhodovaní, je najmenej výrazný u obyvateľov najväčších obcí. Môžeme diskutovať o tom, či tieto osoby majú viac príležitostí na sebarealizáciu v rôznych iných oblastiach ako obyvatelia menších obcí.

Nakoniec, vo vzťahu k celému Slovensku sme ani pri analýze na úrovni položiek nezaznamenali výrazné rozdiely medzi sledovanými skupinami (Tabuľka 29).

2.8. Kontext pracovnej sféry

Posledným sledovaným faktorom je sféra, v ktorej respondenti pracujú. Výsledky analýz sú prezentované v Tabuľkách 30 až 32. Vplyv sféry sa potvrdil vo vzťahu k obci, v ktorej respondent žije ($df_b = 5, df_t = 575, F = 2.57, p < .05$), vo vzťahu k regiónu a celému Slovensku nie je štatisticky významný.

Tab. 30 Vplyv sféry zamestnania na participáciu v obci / mestskej časti

Sféra zamestnania	n	M	SD	F	p
súkromná	192	3.22	0.94	2.57	.026
živnostník	48	3.22	0.89		
verejná	140	2.97	0.91		
nezamestnaný/á	39	3.30	0.91		
dôchodca/dôchodkyňa	56	2.97	0.77		
študent/študentka	106	2.96	0.95		

Tab. 31 Vplyv sféry zamestnania na participáciu v regióne

Sféra zamestnania	n	M	SD	F	p
súkromná	190	3.63	0.95	1.64	.148
živnostník	48	3.64	0.90		
verejná	139	3.40	0.93		
nezamestnaný/á	39	3.62	0.93		
dôchodca/dôchodkyňa	56	3.44	0.84		
študent/študentka	106	3.41	1.02		

Tab. 32 Vplyv sféry zamestnania na participáciu v rámci Slovenska

Sféra zamestnania	n	M	SD	F	p
súkromná	189	3.72	1.02	1.07	.377
živnostník	48	3.74	0.95		
verejná	138	3.61	0.97		
nezamestnaný/á	39	3.83	1.02		
dôchodca/dôchodkyňa	55	3.55	0.98		
študent/študentka	106	3.52	1.00		

Tab. 33 Motivácie k participácii na procesoch rozhodovania v obci v závislosti na sfére zamestnania

Položky	priemer						F	p
	1	2	3	4	5	6		
pocit, že „sem patrí“	2.22	2.44	1.89	2.15	1.74	1.91	2.88	.014
vedomie, že „aj ja mám z toho úžitok“	2.80	3.17	2.67	2.74	2.63	2.35	2.21	.052
možnosť stretávať sa so spoluobčanmi	3.50	3.73	2.89	3.33	2.73	3.53	4.10	.001
príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých	2.94	3.19	2.50	3.26	2.39	2.74	4.04	.001
možnosť „hájiť svoje záujmy“	2.71	2.63	2.64	3.03	2.61	2.35	1.36	.238
pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“	2.94	2.94	2.48	3.00	2.26	2.56	13.94 ^a	.030
rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“	2.56	2.94	2.44	3.13	2.18	2.56	2.99	.011
potreba vyjadriť svoj názor	2.69	2.67	2.51	2.83	2.21	2.69	1.28	.271
možnosť získať aj pre seba isté výhody	3.22	3.23	3.18	2.97	3.45	2.69	2.03	.072
príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba	2.71	2.69	2.23	2.97	2.32	2.64	3.47	.004
možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť)	4.26	3.94	4.26	4.33	4.68	4.04	1.13	.341
túžba využiť svoje možnosti, vedomosti...	3.12	2.94	2.73	3.31	3.35	2.96	1.88	.096
snaha „vyskúšať svoje možnosti“	3.34	3.27	3.06	3.51	3.49	2.95	1.55	.172
očakávania môjho najbližšieho okolia	3.97	3.71	3.67	3.69	3.75	3.81	0.62	.682
osobné ambície angažovať sa v politike	5.17	4.98	5.21	4.97	5.33	4.55	2.31	.043
snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“	3.34	3.06	3.00	3.56	2.75	3.02	2.22	.051

Pozn.: ^a Kruskal – Wallisov test H

Legenda: 1 – súkromná, 2 – živnostník, 3 – verejná, 4 – nezamestnaný/á, 5 – dôchodca / dôchodky, 6 – študent/ka

Pri analýze vo vzťahu k obci na úrovni položiek sú štatisticky významné rozdiely v ratingoch jednotlivých skupín u siedmich položiek, a to pocit, že „sem patrí“ ($F = 2.88, p < .05$), možnosť stretávať sa so spoluobčanmi ($F = 4.10, p < .01$), príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých ($F = 4.04, p < .01$), pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“ ($H = 13.94, p < .05$), rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“ ($F = 2.99, p < .05$), príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba ($F = 3.47, p < .01$) a osobné ambície angažovať sa v politike ($F = 2.31, p < .05$).

Na zistenie, ktoré stredné hodnoty sú rozdielne, sme použili Tukeyho HSD test upravený pre skupiny s nerovnakým rozsahom. Najvýraznejšie sa líšia pri posudzovaní možnosti stretávať sa so spoluobčanmi respondenti pracujúci v súkromnej a verejnej sfére, pričom tento dôvod by k účasti na rozhodovaní skôr motivoval osoby pracujúce vo verejnom sektore. Tieto dve skupiny sa líšia aj v miere posudzovania príležitosti pomôcť iným ľuďom okolo nich, pričom k pozitívnemu pólu škály sa viac prikláňa skupina zamestnaných vo verejnom sektore. Tieto zistenia sú v konsonancii s motívmi určujúcimi pozitívny vzťah k výkonu zamestnania vo verejných inštitúciách alebo organizáciách.

Zaujímavým zistením je rozdiel medzi skupinou nezamestnaných a skupinou dôchodcov a dôchodkýň pri posudzovaní motívu rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“. Dôvodom najmenej pozitívneho hodnotenia tohto motívu k občianskej participácii u nezamestnaných môže byť všeobecný pocit rezignácie a bezmocnosti vyplývajúci zo straty zamestnania alebo neúspechu v hľadaní nového. V kontexte týchto výsledkov by bolo zaujímavé zistiť, či dôchodcovia iba konštatovali, že tento dôvod by ich motivoval, alebo aj reálne motivuje k aktivite.

Pri analýze položiek sme pri skúmaní vplyvu sféry zamestnania na dôvody motivácie k participácii na regionálnej úrovni odhalili rozdiely u piatich položiek: pocit, že „sem patrí“ ($F = 2.39, p < .05$), príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých ($F = 2.86, p < .05$), možnosť získať aj pre seba isté výhody ($F = 3.15, p < .01$), príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba ($F = 2.97, p < .05$) a osobné ambície angažovať sa v politike ($F = 3.23, p < .05$). Na základe upraveného Tukeyho HSD testu boli zistené významné rozdiely medzi zamestnancami vo verejnom sektore a študentmi, a to u motívov príležitosť pomôcť iným a osobné ambície angažovať sa v politike. Kým skupina zamestnancov vo verejnom sektore hodnotí príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba ako viac ich motivujúcu, v porovnaní so študentmi referujú väčší príklon k negatívnemu hodnoteniu motívu realizovať osobné ambície angažovať sa v politike.

Prekvapujúce je zistenie, že skupina živnostníkov priradila motívu popisujúcemu možnosť získať isté výhody aj pre seba najnižšiu mieru motivovať ich k účasti na rozhodovacích procesoch.

Zaujímavým je zistenie, že vo vzťahu k Slovensku sme po prvý krát zaznamenali najnižšiu mieru príklonu k dôležitosti motívu prezentujúceho možnosť získať pre seba nejaké výhody u skupiny zamestnaných vo verejnom sektore. Vo vzťahovom rámci lokálnej i regionálnej participácie je tento motív u nich v porovnaní s niektorými skupinami silnejší (rozdiel štatisticky nie je významný). Uvedené zistenia sú v rozpore motívmi spájajúcimi sa so sebaobetovaním, jednou z dimenzií motivácie k práci vo verejnom sektore prezentovanými Perrym (1996).

Tab. 34 Dôvody motivácie k participácii na procesoch rozhodovania v regióne v závislosti na sfére zamestnania

Položky	priemer						F	p
	1	2	3	4	5	6		
pocit, že „sem patrí“	2.80	3.13	2.45	2.97	2.46	2.78	2.39	.037
vedomie, že „aj ja mám z toho úžitok“	3.29	3.67	3.23	3.21	3.18	2.87	1.95	.084
možnosť stretávať sa so spoluobčanmi	4.19	4.25	3.74	3.92	3.86	4.14	1.54	.176
príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých	3.38	3.54	3.00	3.46	2.73	3.17	2.86	.014
možnosť „hájiť svoje záujmy“	3.11	3.23	3.12	3.33	3.04	2.84	0.82	.532
pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“	3.44	3.08	2.93	3.26	3.00	3.08	1.98	.079
rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“	2.90	3.08	2.79	3.33	2.43	2.98	2.18	.054
potreba vyjadriť svoj názor	3.06	3.06	2.81	3.26	2.75	3.21	1.33	.251
možnosť získať aj pre seba isté výhody	3.62	3.88	3.51	3.13	3.79	2.98	3.15	.008
príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba	3.12	3.15	2.68	3.28	2.80	3.25	2.97	.012
možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť)	4.66	4.38	4.59	4.77	5.00	4.26	1.51	.185
túžba využiť svoje možnosti, vedomosti...	3.52	3.44	3.11	3.36	3.68	3.34	1.49	.191
snaha „vyskúšať svoje možnosti“	3.81	3.67	3.47	3.51	3.70	3.35	1.30	.261
očakávania môjho najbližšieho okolia	4.34	4.19	4.05	4.08	4.02	4.24	0.73	.604
osobné ambície angažovať sa v politike	5.38	5.04	5.43	5.15	5.66	4.68	3.23	.007
snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“	3.53	3.52	3.26	3.82	3.09	3.35	1.52	.183

Legenda: 1 – súkromná, 2 – živnostník, 3 – verejná, 4 – nezamestnaný/á, 5 – dôchodca / dôchodky, 6 – študent/ka

Motív príležitosti pomôcť ľuďom okolo seba vo vzťahovom rámci celého Slovenska vykazuje významné rozdiely medzi sledovanými skupinami ($F = 2.35$, $p < .05$). Najnižšiu mieru hodnotenia vplyvu tohto motívu na občianske participovanie zaznamenávame u študentov. Vzhľadom na to, že vekové obdobie, v ktorom sa nachádzajú, sa primárne spája s pokračujúcim formovaním vlastnej identity a snahou o utváranie intímnych zväzkov, nie je zistenie prekvapujúce. Podobne očakávaným je zistenie, že najsilnejšie pôsobí tento motív na osoby pracujúce vo verejnej sfére.

Tab. 35 Motivácia k participácii na procesoch rozhodovania v rámci celého Slovenska v závislosti na sfére zamestnania

Položky	priemer						F	p
	1	2	3	4	5	6		
pocit, že „sem patrím“	2.64	2.96	2.54	3.08	2.27	2.49	1.66	.141
vedomie, že „aj ja mám z toho úžitok“	3.26	3.65	3.43	3.44	3.04	2.93	1.96	.083
možnosť stretávať sa so spoluobčanmi	4.38	4.73	4.13	4.21	4.07	4.54	1.51	.184
príležitosť vytvárať niečo užitočné pre všetkých	3.46	3.75	3.24	3.53	2.88	3.38	1.97	.081
možnosť „hájiť svoje záujmy“	3.31	3.48	3.47	3.79	3.23	3.01	1.63	.150
pocit, že „aj ja som zodpovedný/á“	3.42	3.29	3.08	3.62	3.45	3.16	1.11	.354
rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“	2.91	3.04	2.75	3.33	2.56	3.13	1.89	.094
potreba vyjadriť svoj názor	3.11	3.10	3.03	3.59	2.77	3.23	1.21	.302
možnosť získať aj pre seba isté výhody	3.73	3.69	3.78	3.62	3.74	3.12	1.99	.078
príležitosť pomôcť ľuďom okolo seba	3.28	3.25	2.87	3.38	2.91	3.42	2.35	.040
možnosť „zviditeľniť sa“ (dať o sebe vedieť)	4.83	4.60	4.93	4.85	5.23	4.50	1.48	.194
túžba využiť svoje možnosti, vedomosti...	3.69	3.60	3.38	3.64	3.86	3.30	1.35	.243
snaha „vyskúšať svoje možnosti“	3.99	3.83	3.74	3.79	3.88	3.51	1.10	.360
očakávania môjho najbližšieho okolia	4.50	4.35	4.32	4.18	4.23	4.34	0.43	.828
osobné ambície angažovať sa v politike	5.40	4.96	5.59	5.26	5.66	4.85	2.78	.017
snaha zapojiť sa do „boja o spoločnú vec“	3.62	3.52	3.44	4.00	3.35	3.33	1.29	.267

Legenda: 1 – súkromná, 2 – živnostník, 3 – verejná, 4 – nezamestnaný/á, 5 – dôchodca / dôchodky, 6 – študent/ka

Nakoniec, vplyv sféry zamestnania sme zaznamenali aj u položky osobné ambície angažovať sa v politike ($F = 2.78$, $p < .05$; Tabuľka 35). Na základe post-hoc testu (upravený Tukeyho HSD test) bol zachytený štatisticky významný rozdiel medzi skupinou zamestnaných vo verejnom sektore a skupinou študentov, pričom v zhode s očakávaním osoby zamestnané vo verejnom sektore vykazujú vyšší príklon k negatívnemu pólu škály (medzi kotvami väčšinou nie a skôr nie ako áno).

Záver

Výsledky analýzy ukázali, že najsilnejšími motívmi k tomu, aby naši respondenti a respondentky sa podieľali na verejnom rozhodovaní sú pocit, že „sem patria“, príležitosť pomôcť ľuďom okolo nich, rozhorčenie z toho, že „niečo nefunguje“, ako aj potreba vyjadriť svoj názor. Na základe hodnotenia prezentovaných motívov môžeme konštatovať, že najmenšiu váhu majú osobné ambície angažovať sa (alebo ich absencia), možnosť „zviditeľniť sa“ a očakávania ich najbližšieho okolia.

Uskutočnené analýzy potvrdili významný vplyv pohlavia, vzdelania, miesta bydliska a sféry zamestnania na dôvody motivácie k participácii na lokálnej úrovni. Posudzované motívy sú významnejšie pre ženy, osoby so všeobecným stredoškolským vzdelaním s maturitou, obyvateľov obcí s počtom obyvateľov menším ako 500 a najmenej motivujú obyvateľov miest s viac ako 20 000 obyvateľmi a nezamestnaných.

Pri participácii na regionálnej a národnej úrovni sa ako štatisticky významný ukázal pre motiváciu iba faktor vzdelania, pričom prezentované motívy by viedli k účasti na procesoch rozhodovania najmä respondentov a respondentky so všeobecným stredoškolským vzdelaním.

Získané výsledky predstavujú pohľad na rozdielnu váhu vybraných motívov pri participovaní na procesoch verejného rozhodovania u participácie lokálnej, regionálnej a celoslovenskej. Uvedený predpoklad je však potrebné interpretovať nielen ako odpoveď na otázku čo by respondentov motivovalo k občianskej participácii, ale aj vo vzťahu zistenej aktívnej účasti, čo môže byť predmetom ďalšieho zisťovania.

Literatúra:

- COSTELLO, A. B., OSBORNE, J. (2005). Best practices in exploratory factor analysis: four recommendations for getting the most from your analysis. *Practical Assessment Research & Evaluation*, 10, 7, 1-9. Available online: <http://pareonline.net/getvn.asp?v=10&n=7>.
- DOBEŠ, M. (2006). Politika a ľudia na Slovensku. In: Výrost, J. a kol. *Európska sociálna sonda (ESS). 2. kolo na Slovensku*. Prešov: Universum, 149 – 146.
- PERRY, J. L. (1996). Measuring public service motivation: An assessment of construct reliability and validity. *Journal of Public Administration Research & Theory (Transaction)*, Vol. 6, No. 1: 5-22.